

قال رسول الله ﷺ:

﴿إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا فَلْيُتَّقِنْ﴾

الكافي، ج ۳، ص ۲۶۳

امام خامنه‌ای مدظله العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی،
وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. ۱۳۹۸/۹/۲۴

عنوان:

هنر؛ هنرمند متعهد

شناسنامه مطلب	
مطلب	m-h-37
رده	هنر و رسانه / اصول و مبانی هنر / هنر از نگاه امام خامنه‌ای
برچسب	هنر، زیبایی، هنرمند، نگاه هنری، تعالی هنر، تکلیف الهی هنرمند
توضیحات	

پایگاه تزکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی **نُمو**

nomov.ir

گوهر بسیار گرانبهای هنر

البته هر هنرمندی به تنهایی یک دنیا است و این خاصیت هنری است که در وجود اوست. هنر گوهر بسیار گرانبهایی است که ارزش و گرانبهایی آن فقط بدین جهت نیست که دلها و چشمهایی را به خود جذب میکند - خیلی از چیزهایی که هنری نیست، ممکن است چشمها و دلهایی را به خود جذب کند - نه، این یک موهبت و عطیه الهی است.^۱

درجه خدایی به همراه تکلیف

آقای حاتمی‌کیا می‌گویند به ما درجه بدهید؛ خدا به شماها درجه داده، بنده چه درجه‌ای را به شما بدهم! درجه‌ی شما، درجه‌ی خدایی است. این ذوق و استعداد هنری که شماها دارید، این همان درجه‌ای است که به شماها داده. ما اگر بخواهیم این را با ابزارهای مادی مدرجش کنیم، ضایعش کرده‌ایم. البته ما از شما قدردانی می‌کنیم؛ هم قدردانی می‌کنیم، هم انتظار داریم. یعنی من رودربایستی نمی‌کنم، بنده به عنوان یک روحانی، حقیقتاً از شما مجموعه‌ی کارگردانها انتظار دارم. شما باید ارزش‌های دینی و ملی را تقویت کنید. وقتی ارزش ملی می‌گوییم، نباید فوراً ذهن به سمت چهارشنبه‌سوری برود؛ ارزش ملی یعنی احساس استقلال یک ملت؛ استقلال فرهنگی. در مقابل این القای دویست ساله‌ی فرهنگی غرب، یک ملتی بیاید به فرهنگ خودش تکیه بکند، این خیلی ارزش دارد؛ این را تقویت کنید.^۲

ترویج زیبایی‌های عالم

من یکبار دیگر دو، سه سال پیش در یک جلسه‌ی مجموعه‌ای از دوستان هنرمند - سینماگر و نقاش و مجسمه‌ساز و ... - این را گفتم، شما به عنوان یک هنرمند، دنبال زیباییها و ظرافتهای عالم وجود می‌گردید تا اینها را بشناسید، بیرون بکشید، برجسته کنید و نشان بدهید؛ کار هنرمند این است؛ یعنی ظرافتها، زیباییها، ریزه‌کاریها، دقایق و حقایق غیر قابل دید با چشم غیر مسلح به هنر را با سلاح هنر و

۱. بیانات در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۵/۱

۲. بیانات در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۰۳/۲۳

نگاه هنرمندانه، بیرون می‌کشد و نشان می‌دهد. اینکه می‌گوییم زیبایی، معنایش این نیست که زشتیها را نمیتواند بیرون بکشد و نشان دهد؛ چرا، آن هم جزو ظرافتهاست.^۱

هنرمند متعهد

آن چیزی که دغدغه برخی آدمهای دل‌سوز در زمینه مسائل هنری است، این است که ما به بهانه آزادی تخیل یا آزادی هنری، فضیلت‌سوزی و هتک اخلاق نکنیم. این بسیار مهم است. بنابراین هنر متعهد یک واژه درست است. هنرمند باید خود را به حقیقتی متعهد بداند. آن حقیقت چیست؟ این که هنرمند در چه سطحی از اندیشه قرار دارد تا بتواند همه و یا بخشی از آن حقیقت را ببیند و بشناسد، بحث دیگری است. البته هرچه اندیشه و فکر و درک عقلانی بالاتر باشد، میتواند به آن درک ظریف هنری کیفیت بیشتری بدهد.^۲

تعهد به مضمون و قالب

هنرمند، هم در باب فرم و قالب هنر خودش و هم در قبال مضمون تعهد دارد. کسی که قریحه هنری دارد، نباید به سطح پایین اکتفا کند. این یک تعهد است. هنرمند تبیل و بیتلاش، هنرمندی که برای تعالی کار هنری خودش و ایجاد خلاقیت تلاش نمیکند، در حقیقت به مسئولیت هنری خودش در قبال قالب عمل نکرده است. هنرمند باید دائم تلاش کند. البته ممکن است انسان یک وقت به جایی برسد که بیش از آن نمیتواند تلاش کند - بحثی نیست - اما تا آن جایی که میتواند، باید برای اعتلای قالب هنری تلاش کند. این تعهد در قبال قالب، بدون یک احساس شور و عشق و مسئولیت - البته این شور و عشق هم مسئولیت است؛ آن هم یک دست قوی است که انسان را وادار به کاری میکند و نمیگذارد که احساس تبیلی و تن‌آسایی، او را از کار باز بدارد - به دست نمی‌آید.

۱. بیانات در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون ۱۳۸۵/۰۳/۳۲

۲. بیانات در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۰۵/۰۱

علاوه بر این، تعهد در قبال مضمون است. ما چه می‌خواهیم ارائه بدهیم؟ اگر انسان محترم و عزیز است، دل و ذهن و فکر او هم عزیز و محترم است. نمیشود هر چیزی را به مخاطب داد، فقط به صرف این که او نشسته و به حرفهای ما گوش میدهد. باید ببینیم به او چه می‌خواهیم بدهیم. البته بحث این که ما وارد کدام دسته‌بندی سیاسی بشویم یا نشویم - این حرفهایی که بعضی از دوستان می‌زنند - مسائلی است که شما باید از اینها عبور کرده باشید. اینها محل کلام نیست؛ محل کلام، اخلاق و فضیلت است.^۱

موهبت الهی و تکلیفی که از آن بر می‌خیزد

در واقع هنر یک موهبت الهی و یک حقیقت بسیار فاخر است. به طور طبیعی کسی که این موهبت از سوی پروردگار - مثل همه ثروتهای دیگر - به او داده شده است، باید بار مسئولیتی را هم برای خودش قائل باشد؛ یعنی داده‌های خدا همراه با انجام تکلیف هاست. این تکلیفها لزوماً همه دینی و شرعی نیست؛ تکلیفهایی است که بسیاری از آنها از دل انسان بر می‌خیزد. وقتی شما چشم دارید، این نعمتی است که بعضی افراد آن را ندارند؛ اما این چشم به طور طبیعی غیر از لذتها و برخورداریهایی که به شما میدهد، تکلیفی را هم بر دوش شما می‌گذارد - «چو میبینی که نابینا و چاه است» - این تکلیف به خاطر چشمی است که شما دارید. لازم نیست که دین به آدم بگوید، یا یک آیه قرآن درباره‌اش نازل شده باشد؛ این را دل شما می‌فهمد. یا هیچ کس در دنیا نیست که ثروتمندی را - ولو آن برخورداری، با کد یمین و عرق جبین خودش به دست آمده باشد - ملامت نکند، هنگامی که ببیند او نسبت به مستمندان، بیخیال و بیتفاوت و طعنه‌زن است. در حالی که آن ثروتمند ممکن است به شما بگوید خودم این ثروت را به دست آوردم و مال خودم است؛ اما شما از او نمی‌پذیرید. وقتی ثروت و موهبت و دستاوردی وجود دارد، در قبال آن تکلیفی هم خواهد بود. البته هنر از ثروتهایی نیست که یکسره با کد یمین و عرق جبین به دست آمده باشد. تا قریحه و استعداد هنری در شما نباشد، هر قدر هم که زحمت بکشید، باز همچنان در آن خم اول باقی خواهید ماند. آن قریحه، کار و دستاورد شما نیست؛ آن را به شما داده‌اند. خدا همه نعمتها را به انسان میدهد؛ هرچند مجرای آن، جامعه و پدر و مادر و محیط و چیزهای دیگر است. شما

۱. بیانات در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۵/۱

زحمت کشیده‌اید، اما فرصت و همت زحمت کشیدن را هم خدا به شما داده است، تا بتوانستید در وجود خودتان هنر را به اعتلاء برسانید.^۱

تصور غلط هنر برای هنر

این غلط است که ما تصور بکنیم شعر خوب می‌گوییم، یا فرضاً آهنگ خوب می‌سازیم، یا فلان کار هنری خوب را انجام می‌دهیم، فقط برای خود هنر؛ یعنی هنر برای هنر. این، یک مقوله‌ی بسیار غلط و انحرافی است؛ هنر باید در خدمت هدفی باشد. لذا اگر شما نگاه کنید، می‌بینید که هر کدام از هنرمندان بزرگ عالم، هنرهای خودشان را در خدمت اهدافی قرار می‌دادند. اهداف امروز ما، همین مقدسات و ارزشهای والای اسلام و انقلاب است. این هنر به این برجستگی را باید در خدمت آن هدفها به کار برد.^۲

۱. بیانات در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر ۱۳۸۰/۵/۱

۲. بیانات در دیدار جمعی از هنرمندان ۱۳۷۰/۸/۲۹